

Datum: 2019-05-29

Dnr: U2019/00304/UH

Styrelsebeslut om att fastställa Kungl. Konsthögskolans yttrande avseende betänkandet En långsiktig, samordnad och dialogbaserad styrning av högskolan (SOU 2019:6)

Bakgrund

Den så kallade Styr- och resursutredningen har på regeringens direktiv utrett hur styrningen ska främka starka och ansvarsfulla lärosäten. Utredningens mål är att föreslå regelverk och ramverk för styrning och resurstilldelning som ger goda förutsättningar för lärosätena att uppfylla nationella mål och att möta samhällsutmaningar i Sverige och internationellt. Kungl. Konsthögskolan anser att denna remiss är så principiellt viktig att den i enlighet med arbetsordningen ska beslutas av högskolestyrelsen.

Beslut

Kungl. Konsthögskolans styrelse beslutar härmed att fastställa det föreslagna yttrandet avseende remiss av betänkandet En långsiktig, samordnad och dialogbaserad styrning av högskolan (SOU 2019:6) efter föredragning av förvaltningschef Anna Wennergrund. Remissvaret har beretts av förvaltningschef Anna Wennergrund, Anneli Hovberger, Chef för utbildnings- och forskningsenheten samt Prorektor Fredrik Ehlin.

.....
Ewa Kumlin
Ordförande

.....
Sara Arrhenius
Rektor

Kungl. Konsthögskolans yttrande avseende betänkandet En långsiktig, samordnad och dialogbaserad styrning av högskolan

Inledning

Kungl. Konsthögskolan anser att utredningen som ligger till grund för betänkandet är väl genomförd och vi har uppskattat de många möjligheter till dialog och synpunkter som utredaren har lämnat under tiden som utredningen har pågått. Vi värdesätter också att de konstnärliga högskolornas förutsättningar har uppmärksamats och beaktats i utredningens förslag.

Kungl. Konsthögskolan är positiv till merparten av de förslag som utredningen lämnar då de uppfyller direktiven om att främja akademisk frihet, kvalitet och ansvarstagande samt att undvika detaljstyrning. De förslag som vi inte tillstyrker är användandet av genomsnittliga prislappar vid förändringen av utbildningsuppdrag, där behöver en mer avvägd tilldelning ske. Vidare behöver också den ersättning som föreslås för att upprätthålla forskningsanknytningen storleksmässigt anpassas till vilken typ av utbildning som avses. Slutligen vill Kungl. Konsthögskolan understryka vikten av ett långsiktigt perspektiv om en ändring av högskolelagen införs så att utbildningsutbudet ska styras av arbetsmarknadens behov och studenternas efterfrågan, annars riskerar utbildningsutbudet att i alltför hög utsträckning påverkas av tillfälliga trender. En mer detaljerad genomgång och motivering till ställningstagandena lämnas nedan.

Utgångspunkter och förslag till ändringar av högskolelagen

Utredarens utgångspunkt att främja akademisk frihet, kvalitet och ansvarstagande samt att undvika detaljstyrning ligger helt i linje med den autonomi som lärosätena bör ha enligt Kungl. Konsthögskolan. Enligt högskolelagen ska den högre utbildningen, forskningen och det konstnärliga utvecklingsarbetet vila på vetenskaplig och konstnärlig grund samt på väl beprövad erfarenhet och för forskningens del är det vidare reglerat i högskolelagen att forskningsämne får fritt väljas. Utbildningens frihet är dock inte reglerad i högskolelagen och Konsthögskolan välkomnar därför utredningens förslag om att även utbildningen ska ges samma lagmässiga skydd som forskningen. Det skulle innebära att lärosätenas självständighet förstärks i förhållande till den politiska ledningen av landet och är enligt Kungl. Konsthögskolan en förutsättning för veklig autonomi. Utredningens förslag om att också reglera det kollegiala ansvaret och

Kungl. Konsthögskolan | Royal Institute of Art
i högskolelagen, skulle innebära att den unika modell för kvalitetssäkring och utveckling av utbildning och forskning som finns vid lärosätena skulle bestå.

Utredningens utgångspunkt om att kunskap och kompetens som skapas i lärosätet ska komma samhället till nytta är också en självklarhet enligt Kungl. Konsthögskolan. Målet med utbildningarna är att de ska bidra både till individens och samhällets utveckling för såväl studenter på det femåriga programmet i Fri Konst som för vidareutbildningar för redan yrkesverksamma arkitekter och konstnärer. Utredningens förslag om att reglera i högskolelagen att lärosätena har ett ansvar för att utforma utbildningsutbudet till studenternas efterfrågan och arbetsmarknadens behov är i enlighet med de skrivningar som redan tidigare har funnits i högskolornas regleringsbrev. Konsthögskolan vill bara understryka behovet av att se arbetslivets, samhällets och studenternas efterfrågan i ett långsiktigt perspektiv och inte öka kraven på att koppla utbildningsutbudet eller dimensioneringen av utbildningarna till tillfälliga svängningar eller trender.

Utredningen föreslår vidare att det livslånga lärandet och de yrkesverksammans fortbildning ska regleras i högskolelagen. Även detta välkomnas av Kungl. Konsthögskolan då ungefär hälften av lärosätets studenter utgörs av redan yrkesverksamma arkitekter och konstnärer. Vi ser hur stor verkningskraft dessa utbildningar har och hur viktiga de är för utvecklingen för individen och för samhället. Vi ser också att den politiska ledningens intresse för det livslånga lärandet har varierat över tid. Denna fråga är alltför viktig för att prioriteras bort och Konsthögskolan välkomnar därför att ansvaret för det livslånga lärandet och för de yrkesverksammans fortbildning skrivs in i högskolelagen.

Utredningens förslag avseende styrning av lärosätena

Utredningens förslag om att införa en dialogbaserad styrning av lärosätena för att ge möjlighet att anpassa styrning och mål till det enskilda lärosätets förutsättningar och behov skulle enligt Kungl. Konsthögskolan ge möjlighet till långsiktiga överenskommelser som bättre speglade det lilla lärosätets situation. Idag sker styrningen till stor del med samma medel för alla lärosäten oavsett storlek och inriktning. Dialogformen kräver, precis som utredaren understryker, ett stort mått av tillit mellan lärosäten och departement. Risken med dialogbaserad styrning är detaljstyrning och ryckighet kopplad till politikens inriktning. Samtidigt är lärosätena myndigheter under regeringen och om inte tillit finns mellan lärosäten och den politiska ledningen har vi stora problem som inte löses genom att avstå från dialogbaserad styrning. Genom att tydligare reglera grundprinciper i högskolelagen så som exempelvis utbildningens frihet anser Kungl. Konsthögskolan att den dialogbaserade styrningen är

Kungl. Konsthögskolan | Royal Institute of Art
att anpassa styrningen efter behoven och att skapa en större förståelse mellan departement och myndigheter.

Utredningens förslag avseende resurstilldelning

Utredningen föreslår att det statliga anslagen för utbildning och för forskning ska slås samman till ett anslag. Kungl. Konsthögskolan anser att det är ett ändamålsenligt förslag då de båda verksamheterna bedrivs med ett nära samband samt att det skapar onödig administration att

fördela kostnader mellan de två anslagen för exempelvis högskolegemensamma uppdrag, infrastruktur och administrativt stöd. Synpunkter har framförts om att en sammanslagning av anslagen skulle riskera att utbildningen eller forskningen då skulle kunna nedprioriteras av lärosätet. Kungl. Konsthögskolan anser att det är helt i enlighet med lärosätenas autonomi att själva besluta över hur anslaget ska fördelas mellan utbildning och forskning. Risken för att utbildning eller forskning skulle nedprioriteras i förhållande till dagens läge torde vara liten inom Kungl. Konsthögskolan.

Den föreslagna resurstilldelningsmodellen för utbildningen baseras på fyraåriga utbildningsuppdrag där ersättningen per prestation tas bort. Detta är enligt Kungl. Konsthögskolan ett bra sätt att få en långsiktighet i verksamheten och att understödja det livslånga lärandet.

Utredningen föreslår vidare att övergå från dagens resurstilldelning med olika ersättningar för olika typ av studenter till den nya resurstilldelningsmodellen genom att använda genomsnittsprislappar vilket är en enkel lösning i övergångsskedet. Framöver när utbildningsuppdrag förändras bör enligt Kungl. Konsthögskolan genomsnittliga ersättningar inte användas då det riskerar att minska utbudet av de dyrare konstnärliga utbildningarna.

Kungl. Konsthögskolan ställer sig bakom förslaget avseende resurstilldelningen till forskningen där de direkta statsanslagen till lärosätet för forskning bör utgöra minst hälften av forskningsfinansieringen. Idag lägger forskarna mycket tid på att söka externa medel och medlen beviljas sällan till basfinansiering för doktorander och professorer vilket gör att forskningen skulle kunna effektiviseras genom en tydlig basfinansiering. Samtidigt skapar konkurrenssituationen kring de externa medlen att forskningsfrågor behöver slipas och att de mindre lärosätena som inte har stora statliga forskningsanslag ges möjlighet att konkurrera med de större lärosätena om utlysta forskningsbidrag. Kungl. Konsthögskolan anser det därför vara viktigt att forskningsråden har en fortsatt god finansiering.

Dnr

Kungl. Konsthögskolan | Royal Institute of Art
Upprätthålla en god forskningsanknytning föreslår utredaren att om utbildningsuppdraget ökar ska forskningsanslaget höjas med 12 tkr per helårsstudent. Konsthögskolan anser detta belopp vara alltför lågt då en helårsstudent och en helårsprestation inom konstområdet idag ger en ersättning på sammanlagt 312 tkr. Ersättningen för att upprätthålla forskningsanknytningen bör istället vara kopplad till den typ av utbildning och forskning som ges, istället för att vara densamma för alla utbildningar.

Utredningen föreslår vidare att ett anslag införs för att understödja samverkan som alla lärosäten kan ansöka om. Konsthögskolan välkomnar en sådan möjlighet då samverkan inom vårt område ofta sker med organisationer som har liknande eller sämre ekonomiska förutsättningar än lärosätet. Det ska inte vara ekonomin som sätter hinder för goda samverkansförslag som gagnar många. Hur samverkansförslagen ska prioriteras och bedömas är dock en svår fråga som behöver hanteras på ett effektivt och enhetligt sätt.